

บุคคลสำคัญ

เภสัชกร รองศาสตราจารย์ ดร. บุญอรรถ สายศร

นายสภาเภสัชกรรมท่านแรก

ตอนที่ 3: บทบาทต่อปัญหาในระบบยา

รูปที่ 1. รูปถ่ายบนบัตรประจำตัวนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ออกเมื่อ 6 ส.ค. พ.ศ. 2497 ของอาจารย์บุญอรรถ สายศร (ภาพจากหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ (1))

บทความตอนที่ 3 เกี่ยวกับรองศาสตราจารย์ ดร. บุญอรรถ สายศร กล่าวถึงผลงานของท่านในเรื่องที่เกี่ยวกับระบบยาและการแก้ไขปัญหาในระบบยาของประเทศเป็นการเฉพาะ ท่านเป็นผู้นำวิชาชีพที่เห็นการณ์ไกล ในช่วงที่ท่านเป็นคณบดีคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระหว่างปี พ.ศ. 2521 ถึง 2532 ท่านผลักดันในการแก้ปัญหาคาขาดแคลนเภสัชกรในชนบท แก้ไขปัญหาการใช้ยาผิดและยาไม่เหมาะสมในชุมชน ตลอดจนส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาไทยด้านสมุนไพรและการนวดไทย ท่านยังดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของระบบยาในประเทศและแก้ไขปัญหาในระบบยาได้แก่ คณะกรรมการแห่งชาติด้านยา คณะกรรมการพัฒนานโยบายแห่งชาติ คณะกรรมการยา คณะกรรมการพัฒนายาสมุนไพรแห่งชาติ คณะกรรมการตำรายาแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการวิชาการองค์การเภสัชกรรม เป็นต้น

การแก้ปัญหาคาขาดแคลนเภสัชกร

เหตุการณ์ทางการเมือง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สังคมโดยเฉพาะนักศึกษาตั้งคำถามเกี่ยวกับการทำงานของภาครัฐรวมทั้งมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ว่า มหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตตรงกับความต้องการของสังคมที่แท้จริงหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทมีการขาดแคลนเภสัชกรอย่างรุนแรงในระดับอำเภอ การขาดแคลนเภสัชกรพบทั้งในภาคโรงพยาบาลและภาคร้านยา สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้นิสิตนักศึกษาในคณะเภสัชศาสตร์หลายสถาบัน ทำกิจกรรมค่ายบำเพ็ญประโยชน์ในชนบทมากขึ้น ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิสิตที่สนใจปัญหาสังคมนี้ร่วมกันก่อตั้งชมรมเภสัชเพื่อชุมชน

อาจารย์บุญอรรถ คณบดีในสมัยนั้นและอาจารย์ประโชติ เปล่งวิทยา เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาคาขาดแคลนเภสัชกรในชนบทตามข้อเสนอจากกลุ่มเภสัชกรโรงพยาบาลอำเภอและกลุ่มศึกษาปัญหาที่นำโดยอาจารย์สาลี ใจดี ในที่สุดได้จัดทำโครงการเภสัชสู่ชนบทตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 ต่อมา มีการปรับปรุงเป็นโครงการผลิตเภสัชกรสำหรับชนบทที่ตั้งเป้าผลิตเภสัชกรไปปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนและสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐานปีละ 80 คน การคัดเลือกนิสิตเข้าสู่โครงการนี้ทำในสนามสอบปกติจากนักเรียนที่ทำสัญญาผูกพันในการเรียนว่าจะเข้ารับราชการในชนบท 2 ปีหลังสำเร็จการศึกษา ส่วนการรับนิสิตแบบปกติทำควบคู่กันไปโดยรับปีละ 100 คน การคัดเลือกนิสิตเภสัชสู่ชนบทเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นไป

ในเวลาดังกล่าว รัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์กำหนดนโยบายหลักแห่งชาติเพื่อเร่งรัดพัฒนาชนบทและยกระดับการครองชีพของชาวชนบท อธิการบดีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาสตราจารย์ ดร.เกษม สุวรรณกุลในขณะนั้นเสนอต่อสภามหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2524 ให้จัดสรรค่าหน่วยกิตร้อยละ 10 มาใช้พัฒนากิจกรรมพัฒนาอาจารย์และนิสิตให้เรียนรู้และเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชนบทมากขึ้น จนมีโครงการการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาชนบทในปี พ.ศ. 2524 โดยรับนักเรียนยากจนจากชนบทหรือโครงการจุฬาชนบท ซึ่งให้ทุนการศึกษาปีละ 50 ทุนและให้โควตาคณะเภสัชศาสตร์ปีละ 10 คน โครงการ

นี้รับนิสิตรุ่นแรกในปี พ.ศ. 2525 อาจารย์บุญญอรรถสนับสนุนนโยบายโครงการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอย่างเข้มแข็งทำให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นตัวตั้งในหน่วยวิชาการเภสัชศาสตร์สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดรายวิชาเภสัชสาธารณสุข โครงการนี้จัดเป็นพื้นฐานของโครงการเภสัชกรคู่สัญญาหรือโครงการแก้ปัญหาการกระจายเภสัชกรโดยกำหนดเป็นเงื่อนไขในการเข้าศึกษาวิชาเภสัชศาสตร์ที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติเมื่อปี พ.ศ. 2527

อาจารย์บุญญอรรถยังเป็นที่ปรึกษาในการก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่นมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยศิลปากร ทั้งยังเป็นอาจารย์พิเศษของคณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศ ตลอดจนเป็นผู้ร่วมมือจัดตั้งศูนย์ประสานงานการศึกษาเภสัชศาสตร์แห่งประเทศไทย หรือ ศศภท. ซึ่งเป็นที่ประชุมของคณบดีคณะเภสัชศาสตร์ของประเทศไทย การก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์เพิ่มเติมขึ้นภายใต้ความช่วยเหลือของอาจารย์บุญญอรรถเป็นตัวจักรสำคัญอันหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนจำนวนเภสัชกรในประเทศ

การแก้ไขปัญหาการใช้ยาไม่เหมาะสม

อาจารย์บุญญอรรถมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาในระบบยาของประเทศผ่านการทำหน้าที่ในคณะกรรมการแห่งชาติด้านยา คณะกรรมการพัฒนานโยบายแห่งชาติ คณะกรรมการยา และคณะกรรมการพัฒนาสมุนไพรแห่งชาติ ท่านยังจัดการสัมมนาวิชาการเรื่องปัญหาการใช้ยาของชุมชนร่วมกับคณะเภสัชศาสตร์

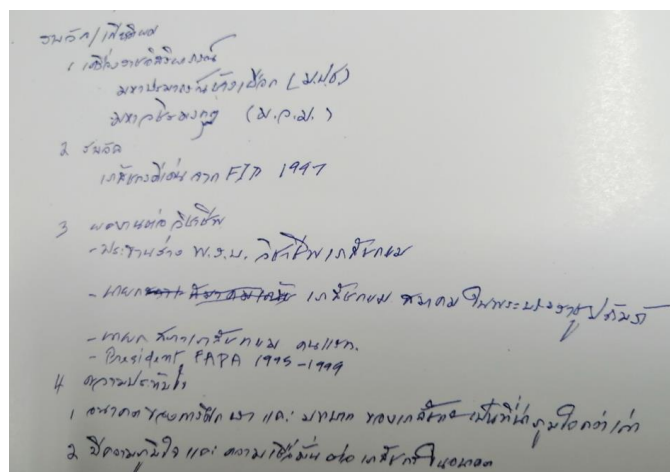
คณะกรรมการปฏิบัติการกิจวิจัยยา และสถาบันวิจัยสังคมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2526 ทั้งยังสนับสนุนการเผยแพร่ปัญหาและการแก้ปัญหาการใช้ยาชุดในเมืองไทย

ท่านส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาไทยด้านสมุนไพรและการนวดไทยด้วยการส่งเสริมการวิจัยสมุนไพร และสนับสนุนการแก้ปัญหาปวดเมื่อยด้วยการนวดไทย ท่านอนุญาตให้ใช้สถานที่ฝึกอบรมการนวดไทยครั้งแรกในประเทศไทย โดยมาเป็นประธานเปิดโครงการฝึกอบรมการนวดไทยสำหรับชาวบ้านครั้งที่ 1 วันที่ 26-27 เมษายน พ.ศ. 2529 รวมทั้งให้จัดพิธีไหว้ครูแผนไทยที่อาคาร 80 ปีเภสัชศาสตร์ ทั้งยังช่วยสนับสนุนการพัฒนาการนวดไทยเข้าสู่ระบบสาธารณสุขมูลฐานในระดับอำเภอ

ผลงานของอาจารย์บุญญอรรถเป็นรากฐานสำคัญในการกระจายเภสัชกรสู่ชนบท ส่งผลให้มีเภสัชกรประจำโรงพยาบาลชุมชนทุกแห่งในประเทศไทย ซึ่งเป็นการให้บริการเภสัชกรรมและคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาและสุขภาพตามบทบาทหน้าที่ของเภสัชกรและเป็นการเปิดบทบาทหน้าที่ของวิชาชีพเภสัชกรรมเพื่อสังคมไทย รูปที่ 2 แสดงลายมือของอาจารย์บุญญอรรถที่เขียนถึงประวัติของท่านในส่วนของผลงานและรางวัลที่ภูมิใจ ท่านระบุว่าความประทับใจของท่าน คือ อนาคตของการศึกษาและบทบาทของเภสัชกรเป็นที่น่าภูมิใจกว่าเก่า ตลอดจนมีความภูมิใจและความเชื่อมั่นต่อเภสัชกรในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

1. Anon. Cremation memorial book: Boordt Saisorn. Bangkok: publisher unknown; 2014

รูปที่ 2. ลายมือของอาจารย์บุญญอรรถที่เขียนเกี่ยวกับประวัติและผลงานที่ท่านภูมิใจ